

Predmet: Tehnika in tehnologija

Učna tema: O lesu – površinska zaščita

1. VAJE

V zvezek za tehniko in tehnologijo ali na list prepisi s tehnično pisavo naslednje:

POVRŠINSKA ZAŠČITA

ŽIVLJENSKA DOBA IZDELKOV IZ LESA JE ODVISNA OD ZUNANJIH VPLIVOV (VLAGA, SVETLOBA, GLIVE IN INSEKTI) TER OD VRSTE IN KAKOVOSTI LESA.

LES LAHKO ZAŠČITIMO:

- S KONSTRUKCIJSKIMI REŠITVAMI*
- *GLOBJA VGRADNJA OKEN IN VRAT*
  - *PAZIMO NA STIK LESA S TLEMI*
  - *DOBRO ODTEKANJE VODE S POVRŠINE*

Z RAZLIČNIMI PREMAZI

- *LAZURNI PREMAZ*
- *LAK*
- *BARVE ZA LES*

PREMAZI, KI SO ŠKODLJIVI ZDRAVJU, SO OZNAČENI Z OZNAKAMI:

(preiši ali natisni in prilepi oznake za nevarne snovi in ob njih zapiši kaj pomenijo)

OKOLJU PRIJAZNEJŠI PREMAZI SO NAREJENI NA VODNI OSNOVI.

OZNAČENI SO Z:

(preiši ali natisni in prilepi oznako za okolju prijazne barve in premaze, ki se redčijo z vodo)

Nato pa odgovori še na naslednja vprašanja:

1. Zapiši premaze na osnovi naravnih materialov.
2. Zapiši kaj moramo prebrati pred nanosom zaščitnih premazov.
3. Zapiši kaj moramo storiti po končanem delu.
4. Kje so zapisana navodila za zgornji dve opravili.

2. DOMAČA NALOGA

Z oznakami za okolju prijazne snovi in za okolju nevarne snovi so označeni tudi razni drugi izdelki. Poišči kakšnega v domačem okolju.

Površinska zaščita

Življenjska doba lesa je odvisna od raznih **zunanjih vplivov**. Na les vplivajo vlaga, svetloba, glive in insekti. Les začne propadati in spreminjati barvo. Vpliv teh dejavnikov je odvisen od vrste in kakovosti izbranega lesa. Les lahko zaščitimo z različnimi **rešitvami pri konstrukciji**, na primer okna in vrata vgradimo čim globlje v fasado, pazimo, da les ni v stiku s tlemi, ter poskrbimo za čim boljše odtekanje vode s površine.

Les lahko zaščitimo površinsko, tako da uporabimo različne premaze. **Lazurni premaz** je brezbarven, lahko tudi delno obarva les. Uporabimo ga za zaščito lesa pred vremenskimi vplivi. **Lak** je brezbarvno zaščitno sredstvo, ki preprečuje prehod vlage. Če želimo prekriti strukturo lesa, uporabimo **barve za les**.

Lakiranje

Barvanje

Nekateri premazi so škodljivi zdravju. Označeni so z različnimi oznakami za **nevarne snovi**. Te moramo upoštevati pri shranjevanju, uporabi in tudi pri odstranjevanju.

Vnetljivo

Strupeno

Jedko

Zdravju škodljivo

Okolju neprijazno

Oznaka za okolju prijazne barve in premaze, ki se redčijo z vodo

Za površinsko zaščito lahko uporabimo okolju prijaznejše **premaze na vodni osnovi**. Prepoznamo jih lahko tudi po znaku na embalaži. Uporabljajo se tudi **premazi na osnovi naravnih materialov**, na primer olje, naravne smole in čebelji vosek.

Zaščitne premaze ročno nanašamo s čopičem ali valjčkom. Pred uporabo preberemo navodila za delo, ki so napisana na embalaži. Po uporabi orodje ustrezno očistimo. Podatek o načinu čiščenja orodja je napisan na embalaži premaza.

Preverim svoje znanje

1. Opiši postopek pridobivanja lesa. 2. Katera orodja imaš na razpolago za izdelavo poljubnega izdelka iz lesa? 3. Opiši postopke izdelave poljubnega lesenega izdelka. 4. Zakaj je potrebno les zaščititi? 5. S čim zaščitimo lesene izdelke?